

Bilaga 1 Globala, nationella och regionala mål och strategier med koppling till Jämtlands regionala skogsprogram

Globala mål

Åtgärder inom det regionala skogsprogrammet i vårt län bedöms ha möjlighet att bidra till eller påverka följande globala hållbarhetsmål

- Mål 4. God utbildning för alla
- Mål 5. Jämställdhet
- Mål 6. Rent vatten och sanitet för alla
- Mål 7. Hållbar energi för alla
- Mål 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Mål 11. Hållbara städer och samhällen.
- Mål 12. Hållbar konsumtion och produktion
- Mål 13. Bekämpa klimatförändringarna.
- Mål 15. Ekosystem och biologisk mångfald.
- Mål 17. Genomförande och globalt partnerskap

Den 25 september 2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030, en universell agenda som inrymmer de globala målen för hållbar utveckling. I begreppet hållbar utveckling integreras de tre dimensionerna av hållbarhet: social, ekonomisk och miljömässig.

Det övergripande syftet med Agenda 2030 är att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor, att främja fred och rättvisa och att lösa klimatkrisen. De globala målen ska ses som integrerade och odelbara. Det behövs balans i arbetet med att nå målen och för att kunna hantera målkonflikter och stimulera synergier som kan finnas mellan miljö, ekonomi, sociala värden och samhällsplanering, vilket är en förutsättning för att kunna nå en hållbar utveckling. I agendan uttalas också att ingen ska lämnas utanför, alla ska med.

Nationella mål

Det finns en rad nationella mål som kopplar till skogen, förutom de som anges i den nationella strategin för skogsprogrammet. Här är exempel på några av Sveriges mål som bedöms ha betydelse för det regionala skogsprogrammet.

Skogspolitiska mål

Sverige har två skogspolitiska mål, ett mål om att skogen ska ge hög och värdefull virkesproduktion och ett mål om att skogens miljövärden ska bevaras och utvecklas. De här två målen är lika viktiga och ska gå att förena. För att målen ska nås krävs att skogsbruket som grupp gör betydligt mer än vad lagen kräver. Det brukar kallas för sektorsansvar och innebär att skogsägare, i olika utsträckning, tillsammans bidrar till att målet uppnås.

Sveriges mål för skogsproduktion, beskrivs så här:

Skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om vad skogen producerar.

Sveriges miljömål för skogen, beskrivs så här:

Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.

Sveriges miljökvalitetsmål och etappmål

Det finns 16 nationella miljökvalitetsmål. Åtgärder inom det regionala skogsprogrammet i länet bedöms ha möjlighet att bidra till eller påverka följande miljökvalitetsmål;

- Begränsad klimatpåverkan
- Bara naturlig försurning
- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt växt- och djurliv
- Generationsmålet

Etappmålen för begränsad klimatpåverkan, innebär bland annat att Sverige år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser.¹ Ett annat etappmål handlar om skydd av landområden², och innebär att minst 20 procent av Sveriges landområden senast år 2020 ska bidra till att nå nationella och

¹ Fossilbränslefritt 2030 Jämtlands län, Energi- och klimatstrategi 2020-2030.

² Naturvårdsverket. <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Etappmal/>

internationella mål för biologisk mångfald. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. Systemen ska vara väl integrerade i omgivande landskap och förvaltas på ett effektivt och inkluderande sätt. Etappmålet innebär bland annat att:

- Skogar med höga naturvärden ska skyddas från avverkning. Detta ska ske genom att det formella skyddet av skogsmark har ökat med cirka 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden och i behov av formellt skydd nedan gränsen för fjällnära skog.
- Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar.
- De ekologiska sambanden har stärkts så att skyddade och på andra sätt bevarade områden och biotoper är väl förbundna och integrerade i landskapet, genom att den gröna infrastrukturen har utvecklats och förstärkts.

Sveriges tio friluftsmål

Sveriges samtliga tio friluftsmål bedöms kunna påverkas av åtgärder i det regionala skogsprogrammet. Dessa handlar om;

- tillgänglig natur för alla,
- starkt engagemang och samverkan för friluftslivet,
- allemansrätten,
- tillgång till natur för friluftsliv,
- attraktiv tätortsnära natur,
- hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling,
- skyddade områden som resurs för friluftslivet,
- ett rikt friluftsliv i skolan,
- friluftsliv för god folkhälsa,
- god kunskap om friluftslivet³

Mål för landsbygdsutveckling- för ett Sverige som håller ihop

I arbetet med en ny sammanhållen landsbygdsolitik finns ett delbetänkande från den parlamentariska landsbygdskommittén från 2016 samt en proposition till en sammanhållen landsbygdsolitik (2017/18:179) som underlag.

2018 fastslog riksdagen (enligt regeringens förslag) att det övergripande målet för en sammanhållen landsbygdsolitik ska vara följande: ” En livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.” Propositionen som helhet blev dock inte antagen utan bordlades.

Regeringen föreslog följande 3 delmål:

³ <http://www.naturvardsverket.se/Friluftsmalen/>

1. Hållbar tillväxt. Landsbygdernas förmåga att ta till vara förutsättningarna för företagsamhet och sysselsättning är långsiktigt hållbar, samtidigt som miljömålen nås. Landsbygderna bidrar till en positiv utveckling av Sveriges ekonomi.
2. Cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi samt hållbart nyttjande av naturresurser. Landsbygderna bidrar till att stärka Sveriges konkurrenskraft i en utveckling mot en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och till ett hållbart nyttjande av naturresurserna samt till att relevanta miljö kvalitetsmål uppfylls.

Attraktiva livsmiljöer i Sveriges landsbygder. Likvärdiga förutsättningar för människor att arbeta, bo och leva i landsbygderna

Viltförvaltning

I den nationella strategin för svensk viltförvaltning hittar vi visionen: "En viltförvaltning i balans gör att alla kan uppleva viltets värden."⁴ Det finns en gemensam avsiktsförklaring (det så kallade handslaget) mellan Svenska jägareförbundet och svenskt skogsbruk, som syftar till att skapa ett bra samarbetsklimat och utgöra ett stöd för regional och lokal förvaltning av klövvilt.⁵

Jämställdhetsmål

Det finns sex jämställdhetspolitiska delmål i Sverige. Det regionala skogsprogrammet påverkar följande delmål i störst utsträckning:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

Renskötsel

Samerna är Sveriges urfolk och en nationell minoritet. Riksdagen erkände det samiska folket som urfolk 1977 genom att fastställa samernas särskilda ställning som ursprunglig befolkning. I regeringsformen föreskrivs att det samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

Bestämmelser om samers rätt att bedriva renskötsel finns i rennäringslagen. Den som är av samisk härkomst (same) får använda mark och vatten till underhåll för sig och sina renar enligt bestämmelserna i lagen. Denna rätt (renskötselrätt) tillkommer den samiska befolkningen och grundas på urminnes hävd. Den får utövas endast av den som är medlem i en sameby.

Renskötselrätten har beskrivits som en "starkt skyddad bruksrätt av speciellt slag". Det är även klarlagt att det rör sig om en rättighet av civilrättslig karaktär. Renskötselrätten har således ett egendomsskydd, vilket motsvarar skyddet för äganderätten.

⁴ <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-8736-4.pdf>

⁵ Gemensamt förhållningssätt mellan svenskt skogsbruk och svenska jägareförbundet.

<https://jagareforbundet.se/globalassets/documents/nyheter/2016/forhallningssatt-skogsbruket-jagareforbundet4.pdf>

Renskötselrätten vilar ytterst på lång tids bruk. Genom rättspraxis har det fastslagits att renskötselrätten grundas i ett långvarigt bruk genom urminneshävd eller i vissa fall sedvanerätt.

Samtidigt som renskötselrätten utgör en rättighet av civilrättslig karaktär är rennäringen ett allmänt intresse, samt ett riksintresse i miljöbalken. Urfolks och de nationella minoriteternas rättigheter utgör en integrerad del av det internationella ramverket till skydd för de mänskliga rättigheterna.

Regionala mål och strategier

Länet omfattas i nuläget av ett stort antal program och strategier som är mer eller mindre överlappande och kopplade till varandra. Den regionala utvecklingsstrategin *Jämtland Härjedalen Innovativt och Attraktivt* redovisar en gemensam målbild för länets utveckling fram till år 2030, med prioriterade ställningstaganden gällande länet/regionen. I utvecklingsstrategin lyfts miljö- och klimatfrågorna tydligt fram som viktiga förutsättningar för den regionala utvecklingen och tillväxten.

Den regionala utvecklingsstrategin revideras för närvarande och en ny strategi kommer att antas under 2020. Även i arbetet med Smart specialisering kommer skogen att ha en stor och viktig roll. När det kommer till resurstilldelning för olika insatser är EU-finansierade program viktiga.

I remissutgåva Regionala Utvecklingsstrategin Jämtlands län 2050 - En nytänkande och hållbar region att leva, verka och utvecklas i, beskrivs skogen så här:

Skogen är en resurs för flera näringar och är en råvara för många nya produkter som inte fanns i början av decenniet. Vi har lyckats med omställningen till en biobaserad samhällsekonomi och nyttjar våra möjligheter till produktion av hållbar energi som en kraft för regional utveckling. Idag är skogen som naturresurs en del av den cirkulära ekonomin, vilket betyder att produkterna återvinns och nyttjas till andra produkter upp till fem gånger. Vi har gått från primärproducent av råvaran till att vi själva inom länet förädlar produkter. Skogen används även som resurs av andra näringar och förädlas även genom exempelvis rennäringen och genom besöksnäringen.⁶

⁶ Remissutgåva Regionala Utvecklingsstrategin Jämtlands län 2050 - En nytänkande och hållbar region att leva, verka och utvecklas i
[https://www.regionjh.se/download/18.44cb8c4917214ea93672fb8/1589749691672/Remissutg%C3%A5va%20Regionala%20utvecklingsstrategin\(235763\).pdf](https://www.regionjh.se/download/18.44cb8c4917214ea93672fb8/1589749691672/Remissutg%C3%A5va%20Regionala%20utvecklingsstrategin(235763).pdf)

Checklista

Denna sammanställning av gällande globala och nationella mål kan användas för att stämma av hur olika aktiviteter i det regionala skogsprogrammet för Jämtlands län påverkar olika globala och nationella mål.